

Η ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΟΠΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΑΥΤΗΣ ΒΙΒΛΙΑ

ΥΠΟ
ESAM SAMI SAID

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΣΑΡΚΩΣΙΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΥ. Η ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΚΟΠΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Εισαγωγικά.

Κατὰ τὴν ἄποψιν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον ἡ ὑποστα-
τικὴ ἔνωσις τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων συνετελέσθη κατὰ τὴν θεϊαν
σύλληψιν, ἡ Μήτηρ¹⁶⁶ τοῦ Κυρίου εἶναι ἀληθῶς καὶ ὄχι εἰκονικῶς

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 959 τοῦ προηγούμενου τόμου.

166. Ἐκ τῆς πλουσίας περὶ τὸ θέμα τῆς Θεοτοκολογίας Κοπτικῆς βιβλιογραφίας
παραιρέμπομεν κατ' ἐκλογὴν εἰς τὰ κάτωθι ἔργα:

Severus Ibn al - Muggala, (10ος αἰών), *Τὸ πολύτιμον βιβλίον εἰς τὴν ἐξή-
γησιν τῆς θρησκείας*, Κάιρο 11925, 21992.

Girgis Ibn al - Amid, (14ος αἰών), *Ἡ Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἐνσάρκωσιν*, μελέ-
τη τοῦ Georg Bebawi, Κάιρο 1976.

Ibn Kabar, (14ος αἰών), *Ἄπλετον φῶς ἐν τῇ Ἐξηγήσει τῆς Διακονίας*, μελέτη
Samoel al - Souriany, τ. Β', Κάιρο 1989.

Filastin Antonios, καὶ Hana Daoud, *Τὸ Βιβλίον τῆς Ἄψογης Παραδό-
σεως ἐν τῇ Πίσει τῶν Δογμάτων τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας*, Κάιρο 1946.

Kerilos al - Antony, *Αἱ ἐποχαὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων*, Κάιρο 1952.

Matta al - Maskin, *Ἡ Παρθένος ἐν τῇ θεολογίᾳ τῆς Ἐκκλησίας*, Κάιρο 1977.

Risalat - Bet al - Takris, *Μελέτη τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας* Βιβλίον
Δεύτερον: *Ἡ Ἁγία Παρθένος Μαρία - Θεοτόκος*, τ. 12, Κάιρο 1967.

George Habib Bibawy, *Συνοπτικὴ μελέτη τοῦ Ἀρείου μετὰ τῆς ἐρμηνείας
τοῦ Ἀθανασίου καὶ Βασιλείου τῶν σημαντικῶν κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς*, τὰ ὅποια
εἶχε παρερμηνεύσει ὁ Ἄρειος, Κάιρο 1972.

George Habib Bibawy, *Διάλογος περὶ τὴν Ἐνσάρκωσιν*, Κάιρο 1972.

Al - anba Bimen, *Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ σάρξ*, Κάιρο 1972.

Θεοτόκος¹⁶⁷, ὡς γεννήσασα τὸν Θεάνθρωπον. Τὴν ιδιότητα αὐτὴν τῆς

- Al - anba Ghrigorios, *Τὸ μυστήριον τῆς Ἐνσαρκώσεως*, Κάιρο 1972.
 George Knodr, *Ἀναδρομὴ ἐν τῇ Σαρκώσει τοῦ Λόγου*, Λίβανος 1975.
 Al - anba Mittaas, *Αἱ ἀρεταὶ τῆς Παρθένου Μαριάμ*, Κάιρο 1989.
 Al - anba Mousa, *Ἐρωτήσεις περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως*, Κάιρο 1978.
 Abd al - Massihad - Nikhily, *Ἡ Ἄγνη Παρθένος*, Κάιρο 1980.
 Mishel Nagim, *Βήματα τῆς Παναγίας ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἕως τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῶν θανάτων Τῆς*, Κάιρο 1987.
 Filimon al - anba Bishoy, *Ἡ Παρθένος τοῦ Ζαϊτόν*, Κάιρο 1988.
 Ἐκ τῆς ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας κατ' ἐκλογὴν:
 Κεφαλᾶ Νεκταρίου, *Μελέτη περὶ τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαριάς*, Ἀθῆναι 1904.
 Εἰρηναίου Σάμου, «Τὸ νέο δόγμα τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας», ἐν *Ἐκκλησία*, Ἀθῆναι 1950, σσ. 396-398.
 Ἀλιβιζάτου Ἀ., «Τὸ νέο δόγμα», ἐν *Ἐκκλησία*, Ἀθῆναι 1950, σσ. 354-456 καὶ 368-370.
 Μπρατσιώτου Παν., «Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ νέου δόγματος», ἐν *Ἐκκλησία*, Ἀθῆναι 1950, σσ. 398-399.
 Σιώτη Μ., «Ἡ ἐμφάνις τῆς λατρείας τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις», ἐν *Γρηγόριος Παλαμάς*, Θεσσαλονίκη 1950, σσ. 177-192.
 — *Τὸ πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ*, Ἀθῆναι 1951.
 Καρμίρη Ἰω., «Τὸ νέον δόγμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας», ἐν *Ἐκκλησία*, Ἀθῆναι 1951.
 Καλογήρου Ἰω., *Μαρία ἡ ἀειπάρθενος Θεοτόκος κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν*, Θεσσαλονίκη 1957.
 Τρεμπέλα Παν., *Ἡ Μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ*, Ἀθῆναι 1958.
 Μυτηλιναίου Ἐμ., *Θεοτόκος Μαρία, Ἡ κόρη τῶν Προφητειῶν*, Ἀθῆναι 1961.
 Scouteris Constantine, «Theotokos - Panaghia» (reprinted from *Ekklesiastikos Faros*, vol. LX), Athens 1978.
 Σκουτέρη Κωνσταντίνου, «Μαρία, ἡ Θεοτόκος», λῆμμα ἐν *Παγκόσμιο Βιογραφικὸ Λεξικόν*, ἔκδοσις Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, σσ. 33-35.
 Παπαδοπούλου Στυλ., «Ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου», ἐν *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τ. 1, Ἀθῆναι 1962, σσ. 462-472.
 Καλογήρου Ἰω., «Μαρία», λῆμμα ἐν *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τ. 8, Ἀθῆναι 1966, σσ. 649-685.
 Καλοκύρη Κων., «Μαρία» (εἰκονογραφία), ἐν *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τ. 8, Ἀθῆναι 1966, σσ. 685-707.
 Καβάσιλα Νικολάου, *Ἡ Θεομήτωρ* (ἐκδ. ὑπὸ Νέλλα Παναγιώτου), Ἀθῆναι 1968.
 167. *Ἠσαΐας* 1, 14 καὶ Filimon al - anba Bishoy, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 93 καὶ Risalat Bet al - Takris, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 56.

Μαριὰμ διεκήρυξαν διαδοχικῶς τρεῖς Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι¹⁶⁸, ἐρμηνεύουσαι τὴν διδασκαλίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης¹⁶⁹ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱ. Παράδοσιν¹⁷⁰.

Ἐπίσης διεκήρυξαν τὴν πραγματικὴν μητρότητα τῆς Μαρίας¹⁷¹ ἐν σχέσει πρὸς τὸν Κύριον, ὡς συλλαβούσης ὄχι ἄνθρωπὸν τινα, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Θεοτόκος συλλαβοῦσα τὸν Θεάνθρωπον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, κατὰ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν τῶν Ἁγίων εἶναι ἡ μόνη Παρθενομήτωρ¹⁷².

Ἡ ὑπ' αὐτῆς σύλληψις καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα γέννησις τοῦ Θεανθρώπου δὲν ἐμόλυνε τὴν ἀγνότητα τῆς παρθενίας τῆς, οὔτε πρὸ¹⁷³ τοῦ τόκου οὔτε κατὰ τὸν τόκον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ¹⁷⁴ τὸν τόκον ἀπέσχε πάσης μετ' ἀνδρὸς κοινωνίας, ὀνομάζεται αὕτη ἀειπάρθενος¹⁷⁵.

Ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία οὐδόλως ἀμφισβητεῖ τὸ «ἀειπάρθενον» τῆς Θεοτόκου, διακηρύττει δὲ τοῦτο σαφῶς εἰς τὰ κείμενά της. Ἐμάχεται δε κάθε αἰρετικόν, ὁ ὁποῖος ἐπρέσβευε ὅτι ἡ Παναγία ἀφοῦ ἐγέννησε τὸν Χριστὸν συνεζεύχθη τὸν Ἰωσήφ. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς εἶναι ἐντελῶς ξένος πρὸς τὴν ὀρθόδοξον σκέψιν καὶ παράδοσιν¹⁷⁶.

168. Al - anba Isidoros, *Ἡ Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας*, σσ. 13-18.

169. Moris Tawadros, *Ἡ Θεότης τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἡ μία φύσις Του*, Κάιρο 1975, σ. 44.

170. Matta al - Maskin, *Ἡ ὠφέλεια τῆς Παραδόσεως ἐν τῇ πίστει τοῦ Χριστιανισμοῦ*, Κάιρο 1978, σ. 124.

171. Ghobrial abd al - Masih, *Ἡ ὀρθὴ γνώμη διὰ τὴν φύσιν καὶ θέλησιν τοῦ Χριστοῦ*, Κάιρο 1933, σ. 17.

172. «Χαῖρε Παρθένε, Σὺ εἶσαι τὸ ἐγκαλλώπισμα τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς παρθενίας. Χαῖρε Παρθένε, Σὺ συγκεντρώνεις ὅλας τὰς ἀρετάς. Χαῖρε Παρθένε λόγω τῶν ἀρετῶν Σου συγκαταλέγεσαι μεταξὺ τῶν Ἁγίων», Al - anba Mittaos, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 5.

173. Λουκ. 1,34 καὶ Al - anba Ghrigorios, *Ἐρμηνεία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως*, τ. 28, Κάιρο 1982, σ. 25.

174. Ἰωάν. 19,25-27 καὶ Mixael Mina, *Ἡ ἐπιστήμη τῆς Θεολογίας, Τμήμα Δογματικῆς καὶ Λειτουργικῆς διαφορᾶς μεταξὺ Κοπτικῆς Ἐκκλησίας καὶ Προτεσταντικῆς, Ρωμαϊκῆς καὶ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας*, σ. 116. καὶ Filimon al - anba Bishoy, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σσ. 97-98.

175. Abd al - Massih al - Nikhily, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 13 καὶ Risalat Bet al - Takris, *Μελέτη τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἁγία Παρθένος Μαρία - Θεοτόκος*, σ. 62.

176. Matta al Maskin, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 7, καὶ Filimon al - anba Bishoy, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 83.

Ἀνεκάθεν ἡ Κοπικὴ Ἐκκλησία ἐδίδασκειν ὅτι ἡ ἀειπάρθενος Θεοτόκος διὰ τῆς ἀγνότητός της κατηξιώθη τῆς ὑψίστης τιμῆς, ἡ ὁποία τὴν κατέστησε τιμιωτέραν τῶν Χερουβειμ καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν Σεραφεϊμ¹⁷⁷.

Δὲν ἀρνεῖται ὅτι ἡ Μαριὰμ μετεῖχε¹⁷⁸ μὲν τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἐκαθαρίσθη δὲ ἐκ τούτου ἅμα τῇ καθόδῳ ἐπ' αὐτῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν Εὐαγγελισμόν¹⁷⁹.

Ἀποκαλοῦσα ταύτην ἐν τοῖς κειμένους αὐτῆς Παναγίαν, διακηρύττει καὶ ὁμολογεῖ τὴν ὑπερέχουσαν ἀγνότητά της¹⁸⁰, παρ' ὅλον ὅτι, κατὰ τὴν διδασκαλίαν πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων, δὲν συνωδεύετο αὕτη ὑπὸ τῆς ἀπολύτου ἀναμαρτησίας, μόνου ἀναμαρτήτου ὄντος τοῦ Υἱοῦ της¹⁸¹.

Τὸ θαυμαστὸν γεγονός, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξέλεξε ὁ Θεὸς τὴν Παναγίαν Παρθένον ὡς τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο μέσῳ τοῦ ὁποίου θὰ ἤρχετο εἰς τὸν κόσμον ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς καθίσταται τὸ πρῶτον δεῖγμα χαριτώσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Παναγία ἐξ ἄλλου δέχεται παρὰ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τιμὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ ὑψηλότεραι ἐκεῖνων τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς Ἀγγέλους.

Τὸ γεγονός τοῦτο καθίσταται φανερόν ἀπὸ τὰς ἐορτὰς τῆς Κοπικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου.

Οὕτως ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἔχει ἐν συνόλῳ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, τριάκοντα δύο Θεομητορικὰς ἐορτὰς.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ κάτωθι:

1. Ἡ Σύλληψις τῆς Θεοτόκου ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἄννης (13 KOIAK)¹⁸².

2. Τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου (10 Θῶθ)¹⁸³.

3. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου (21 ΤΥΒΙ)¹⁸⁴.

177. Abd al - Massih al - Nikhily, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 7.

178. Ἡ Θεοτόκος μέτοχος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. «Ὁ θάνατος διὰ τῆς ἁμαρτίας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον» (Ρωμ. 5,12).

179. *Λουκ.* 1,35.

180. Ghobrial abd al - Masih, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 17, καὶ Filimon al - anba Bishoy, *μν. ἔ.*, σσ. 112-113.

181. Abd al - Massih al - Nikhily, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 12.

182. Al - anba Mittaos, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 32.

183. Risalat - bet al - Takris, *Μελέτη περὶ τοῦ δόγματος τῆς ἐκκλησίας. Ἡ Ἁγία Παρθένος Μαρία Θεοτόκος*, τ. 12, Κάιρο 1967, σ. 2.

184. Filimon al - anba Bishoy, *μν. ἔ.*, σ. 56.

4. Ἡ ἐνσώματος ἀνάληψις (16 Μεσόρι)¹⁸⁵.
5. Ἡ ἐορτὴ τῆς ἀφιερώσεως τοῦ πρώτου ναοῦ πρὸς τιμὴν τῆς ἐν Ἄτριβ (12 rauni)¹⁸⁶.
6. Ἡ ἐορτὴ τῆς Θεοτόκου εἰς Καππαδοκίαν (29 Μεσόρι).
Ὡσαύτως ἡ 21η ἐκάστου μηνὸς εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν Θεοτόκον¹⁸⁷.

2. Ἡ Θεοτόκος καὶ ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου.

α. Ἡ ἀγιότης καὶ μοναδικότης τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου¹⁸⁸.

Ἡ προσωπικότης τῆς Παρθένου Θεοτόκου ἔχει μεγάλην σημασίαν¹⁸⁹ εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Λόγου. Τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ κατανοήσωμεν, ἐὰν δὲν γνωρίζωμεν καλῶς τὴν ἐνότητα τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐν τῇ νηδύϊ τῆς Παρθένου.

Ἡ Παρθένος δὲν ἦτο μία κιβωτὸς ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπῆρχε χρυσὸς καὶ ἀφοῦ ἐλάβαμε τοῦτον ἀπεβάλαμεν τὴν κιβωτόν. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλαβε τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα τῆς Παρθένου καὶ ἐθήλασε ἀπ' αὐτήν. Ἐὰν ἦτο ἀπλῶς μία κιβωτός, αὐτὸ θὰ ἐσήμαινε καταστροφὴν διὰ τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐξ ἐπόψεως ὠφελείας τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ νόημα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου ἐν τῇ Κοπτικῇ Ἐκκλησίᾳ διαλαμβάνεται διεξοδικῶς εἰς τὰ κείμενα τῆς Μ. Παρασκευῆς. Ἐλαβε τὰ ἰδικὰ μας καὶ ἔδωσε ἡμῖν τὰ ἰδικὰ Του. Ἐλαβε

185. Matta al - Maskin, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 14.

186. Kyrilos Kyrilos, *ἐνθ. ἀνωτ.*, σ. 178.

187. Kyrilos Kyrilos, *Ἡ Νηστεία ἡμῶν μεταξὺ παρόντος καὶ παρελθόντος*, Κάιρο 1982, σ. 177.

188. Al - anba Mittaos, *Αἱ ἀρεταὶ τῆς Παρθένου Μαριάμ*, Κάιρο 1989, σ. 5 καὶ Abd al - Massih al - Nikhily, *Ἡ Ἄγνη Παρθένος*, Κάιρο 1980, σ. 14 καὶ *Παροιμία*, 31,29.

189. Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ τρόπου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπομένως τὴν κατανόησιν τοῦ θέματος τῆς Χριστολογίας. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου λέγει: «Τότε δὴ μόλις ἡ ἅγια Σύνοδος συναγήγερο μὲν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, τῇ καλουμένῃ Μαρία, σὺνεδρον δὲ ὡσπερ, καὶ κεφαλὴν ἐποίειτο Χριστόν. Ἐκεῖτο γὰρ ἐν ἀγίῳ θρόνῳ τὸ σεπτὸν Εὐαγγέλιον, μόνον οὐχὶ καὶ ἐπιβοῶν τοῖς ἀγίοις ἱερουργοῖς. «Κρίμα δίκαιον κρίνατε» δικάσατε τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελισταῖς, καὶ ταῖς Νεστορίου φωναῖς» κοινῇ δὲ οὖν τῇ παρὰ πάντων ψήφῳ τὰ μὲν ἐκείνου κατεκρίνετο, τῆς δὲ ἀποστολικῆς τε καὶ εὐαγγελικῆς παραδόσεως τὸ ἀγκραιφνὲς ἐδείκνυτο κάλλος καὶ τῆς ἀληθείας ἡ δύναμις ἐκρατύνετο» («Ἀπολογητικὸς πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Βασιλέα Θεοδόσιον», PG 76,472 B).

τὴν σάρκα ἡμῶν, εἰργάσθη, ἐπόνεσε, ἀπέθανε, ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη μετ' αὐτῆς (Ἐφ. 2, 5-6).

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οὐδεὶς δύναται νὰ διακρίνη κατὰ τὸν λόγον τῆς φύσεως τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐκ τοῦ σώματος τῆς Παναγίας, ὅπως καὶ ἐκ τοῦ σώματος ἡμῶν. Ἡ Κοπτική Ἐκκλησία χρησιμοποιοεῖ σχετικῶς τόσον τὸ εἰδικὸν ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, ὅσον καὶ τοὺς ὕμνους:

«Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου»¹⁹⁰ καὶ ἐνανθρωπήσαντα¹⁹¹.

Μεγάλη εἶναι ἡ εὐσπλαγγνία Σου, μεθ' ἧς ἐδημιούργησας τὸν κόσμον καὶ ἀνέτειλας τῷ κόσμῳ τὸν Υἱόν Σου ἐκ τῆς Παρθένου, δι' ὃ ὁ Ἄγγελος ἐχαιρέτησε τοὺς βοσκοὺς λέγων, σήμερον ἐτέχθη ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου¹⁹².

Μεγάλη εἶναι ἡ αἴγλη τῆς ἡμέρας ταύτης, διότι ἐγεννήθη ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ἐκ τῆς Ἀνάσσης Μαριάμ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ ὁ Μεσσίας¹⁹³ ἡμῶν»¹⁹⁴.

190. Ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας διδάσκει ὅτι ἡ θέσις ποὺ κατέχει ἡ Παρθένος Μαρία δὲν τὴν ἀνάγει εἰς θεάν: «Μόνον μὴ ποιείτω τὴν παρθένον θεάν» τεθεοποιήκαμεν δὲ οὐδένα πώποτε τῶν τελούντων ἐν κτίσματι κατειθίμεθα δὲ Θεὸν εἰδέναι τὸν ἕνα καὶ φύσει, καὶ ἀληθῶς». «Κατὰ Νεστορίου», PG 76,57 AB. Ὀνομάζων αὐτὴν Παναγία (βλ. «ὀμιλία» 13, PG 77,1065 D) προφανέστατα τὴν ἐμφανίζει ὑπεράνω πάντων τῶν ἁγίων. Ἡ μοναδικὴ αὐτῆ θέσις τῆς Παρθένου Μαρίας ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι εἶναι ἡ Θεοτόκος.

191. Τὸ Σύμβολον Πίστεως τῆς Νικαίας τὸ καὶ χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας.

192. *Torouhat wa Ibsaliat baramonie Jlday al - midad wa alghitas*, σσ. 34-35.

193. Ἐνῶ ὁμως ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ καὶ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ἡ ἔλευσις τοῦ Μεσοῦ ἀπετέλει κατὰ κανόνα προσδοκίαν μελλοντικὴν, ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται ἐν τῷ ἐνεστώτῳ χρόνῳ διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῦ λαμβάνει αὐτὴ νέαν δύναμιν καὶ νέον χαρακτήρα καὶ διαστάσεις: τὸν χαρακτήρα τῆς θείας βασιλείας ὡς ἐνεστώσης πραγματικότητος, ἐξαίρει πολλαχῶς ἡ διήγησις τῶν συνοπτικῶν. Οὕτως, ἐνῶ μέχρι τῆς ἐποχῆς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ περατοῦται ὁ χρόνος τῆς Π. Διαθήκης (ὁ Νόμος καὶ οἱ προφῆται), ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Προδρόμου καὶ ἐξῆς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐγκαθίσταται ἐπὶ τῆς γῆς, ἀρπάζουσι δὲ αὐτὴν οἱ βιασταί. Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἴσταται εἰς τὸ μεταίχιμον τῶν δύο Διαθηκῶν: ἄλλ' ἐνῶ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ οὗτος φέρεται ὡς μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἐν τῇ νέᾳ περιόδῳ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἐλάχιστος ἐτι εἶναι ἀνώτερος καὶ σημαντικώτερος ἐκείνου. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐρίσκεται ἐν πλήρη ἐνεργείᾳ καὶ δράσει. Βλ. Ἀνδρέα Θεοδώρου, *Ἱστορία τῶν δογμάτων*, Ἀθήνα 1963, σ. 153.

194. *Αὐτόθι*, σ. 45.

Ὅπως προαναφέρθη, εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου συντρέχουν δύο παράγοντες, ὁ θεῖος καὶ ὁ ἀνθρώπινος. Ἦτοι ὁ Θεὸς Λόγος καὶ ὁ ἀνθρώπινος διὰ τῆς Θεοτόκου¹⁹⁵.

Αὕτῃ εἶναι μία γενικώτερα θέσις τῆς πατερικῆς θεολογίας. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας σχετικῶς λέγει «τὰ γὰρ τοι μὴ, καθ' ἡμᾶς πολυπραγμονεῖν, οὐκ ἀζήμιον, ἀνούστατον δὲ παντελῶς, τὸ βασάνοις ὑπερφέρειν τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ πειραῖσθαι νοεῖν, ἃ νοεῖν οὐχ οἶόν τε»¹⁹⁶. Παρομοίως καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος «οὐδὲ γὰρ ὁ Γαβριήλ, οὐδὲ ὁ Ματθαῖος ἐδυνήθησάν τι πλεον εἰπεῖν ἀλλ' ὅτι ἐκ Πνεύματος ἁγίου μόνον' τὸ δέ, πῶς ἐκ Πνεύματος καὶ τίνι τρόπῳ, οὐδεὶς τούτων ἠρμήνευσεν' οὐδὲ δυνατὸν ἦν. Μηδὲ νομίσεις τὸ πᾶν μεμαθηκέναι, ἐκ Πνεύματος ἀκούων' καὶ γὰρ πολλὰ ἀγνοοῦμεν ἔτι καὶ ταῦτα μανθάνοντες' οἶον, πῶς ὁ ἄπειρος ἐν μήτρᾳ ἐστί, πῶς ὁ πάντα συνέχων κυφορεῖται ὑπὸ γυναικός' πῶς τίκει παρθένος καὶ μένει παρθένος... καὶ ὅτι μὲν οὖν ἐξ ἡμῶν καὶ τοῦ φυχράματος τοῦ ἡμετέρου, καὶ τῆς μήτρας τῆς παρθενικῆς, δῆλον ἐκ τούτων. Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἅγιον κληθήσεται καὶ ἐξ ἑτέρων πλειόνων' τὸ δὲ πῶς οὐκέτι δῆλον»¹⁹⁷.

«Ἀληθῶς ὁ Ἄγγελος ἐφάνέρωσε τὸ μυστήριον λέγων, οὕτως ἐγεννήθη σήμερον ἐν τῷ Οἴκῳ τῆς Βηθλεὲμ ὁ Σωτῆρ, ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης. Ὑπάγετε ταχέως ἵνα εὑρητε τὸ παιδίον ἐν τῇ φάτνῃ»¹⁹⁸.

Χαῖρε Μαριάμ δούλη καὶ Μήτηρ, ὅτι οἱ Ἄγγελοι ὑμνοῦσιν Ἐκεῖνον, ὅστις εὐρίσκειται ἐν τῇ ἀγκάλῃ Σου»¹⁹⁹.

Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, «ὁ Ἐμμανουήλ», ἀναλαμβάνει τὸν ρόλον τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ Παρθένος συνεργεῖ²⁰⁰ εἰς τὸ σωτηριῶδες ἔργον, ὡς ἄξιος ἐκπρόσωπος τῆς ἀμαρτωλῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας προαναγγέλλει «ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ

195. Ἡ Παρθένος ὀνομάζεται καὶ εἶναι Θεοτόκος καὶ Χριστοτόκος, ἀφοῦ ὁ χρίων εἶναι ὁ Λόγος, ὁ καὶ χριόμενος διὰ τὸ ἀνθρώπινον κατὰ τὴν σύλληψιν. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ὑπογραμμίζει μὲ κατηγορηματικότητα «εἰ γὰρ χριστοτόκος πάντως ἐστὶ καὶ Θεοτόκος εἰ δὲ οὐ Θεοτόκος, οὐδὲ χριστοτόκος». «Λόγος κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν Θεοτόκον τὴν Ἁγίαν Παρθένον», PG 76,265 B, ὡς καὶ Matta al - Mashin, *Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ Θεολογίᾳ τῆς Ἐκκλησίας*, Κάιρο 19767, σ. 5.

196. «Περὶ ἐνανθρωπήσεως» 1, PG 75,1217 A.

197. «Ὀμιλία» 4, PG 57,43.

198. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 29.

199. Al - anba Mitta os, *Αἱ ἀρεταὶ τῆς Παρθένου Μαριάμ*, Κάιρο 1989, σ. 16.

200. *Αὐτόθι*, σ. 16.

ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ»²⁰¹.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος σχετικῶς ἀναφέρει: «τοῦτο δὲ ὄλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου λέγοντος. Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»²⁰². Καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εἰς τὸ ἴδιον γεγονός ἀναφερόμενος καὶ μνημονεύων τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον Μαρίαν ὀνομάζει τὸν υἱὸν τῆς Ἰησοῦν. «Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γάρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν»²⁰³. Ἡ βιβλικὴ αὕτη διδασκαλία ἀντικατοπτρίζεται εἰς τὴν ὑμολογίαν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας.

«Χάριν τῆς Παρθένου Μαριάμ ἐπέστρεψαν ὁ Ἀδὰμ καὶ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ»²⁰⁴.

Χαῖρε, ἡ γεννήσασα τὸν Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων.
Χαῖρε ὅτι διὰ τοῦ Υἱοῦ Σου ἐσώθη ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἐκ
τῆς δουλείας τοῦ κακοῦ»²⁰⁵.

Ἡ Παρθένος καθίσταται ὁ συνδυετικὸς κρῖκος θείου καὶ ἀνθρωπίνου παράγοντος²⁰⁶.

«Σὺ, οὓσα ἐκ τοῦ γένους καὶ τῆς ρίζης τοῦ Δαυὶδ»²⁰⁷,
ἔφερες ἐν τῷ κόσμῳ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
τὸν μετὰ τοῦ Πατρὸς προαιωνίως ὑπάρχοντα, ὅστις ἄφησε
τὸν θεῖον θρόνον αὐτοῦ, ἵνα λαβὼν ἐκ Σοῦ μορφὴν δού-

201. Ἦσ. 7,14.

202. Ματθ. 1,22-23.

203. Λουκ. 1,26-31.

204. *Dalar Sahir Kiahkik*, σ. 139.

205. *Αὐτόθι*, σ. 127.

206. Abd Al - Massih Al - Nikhily, ἐνθ. ἀνωτ., Κάιρο 1980, σ. 25.

207. «ῥάβδον δὴ οὖν ὠνόμαζε τὸν ἐκ ρίζης Ἰεσοαὶ κατὰ σάρκα Χριστὸν καὶ μὴν πρὸς τοῦτω καὶ ἄνθος», Κυριλλίου Ἀλεξανδρείας, «Εἰς Ἡσαΐαν» I, PG 70,309 D. Ὁμοίως σημειώνει ὁ Paul de Bus ἐπίσκοπος τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας τὸ 1240: «ἠθέλησε νὰ σαρκωθῇ ἐκ τῆς Ἀγίας Μαρίας τῆς Παρθένου ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δαυὶδ, τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ διὰ νὰ ἐμφανισθῇ ἐν τῷ κόσμῳ» (*Khalil Samir, Traité de Paul de Bus l' unité et la Trinité l' incarnation et la verité du Christianisme*, Liban, 1983, σ. 192,196).

λου²⁰⁸, σῶση ἡμᾶς»²⁰⁹.

Ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου Μαρίας, χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἀληθὴς Θεός, ἐγένετο ἄνθρωπος, καὶ γενεαλογεῖται ἐκ τοῦ Ἀδάμ, ἐφόσον ἦτο κατὰ σάρκα υἱὸς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Δαβίδ. Διασάφῃσι τῆς ἀληθείας ταύτης ἀποτελεῖ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος κατάγεται ἐκ τοῦ Ἰούδα. Τοιουτοτρόπως, ἡ γέννησις τοῦ Λόγου ἐκ τῆς Μαρίας ἀποτελεῖ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἱστορικότητός Του, ἀποκλείει δὲ πᾶσαν δοκητικὴν ἢ φαινομενικὴν παρουσίαν Του ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀξία τῆς ἀναφορᾶς τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τῆς Παρθένου, τὸ ὁποῖον ἐκκινεῖ ἐκ τοῦ πατριάρχου Ἀβραὰμ καὶ ἐξικνεῖται ἕως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐρίσκεται ἐν τῇ πραγματώσει τῶν λόγων καὶ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς προφήτας, τοὺς πατριάρχας καὶ ἐν τῇ ἀδιακόπῳ συνεχείᾳ τῆς ἱστορίας τῆς Θείας Οἰκονομίας. Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῖου ἀνεκεφαλαιώθησαν τὰ πάντα.

Ἡ θέσις τῆς Θεοτόκου εἶναι μοναδικῆ²¹⁰ καὶ ἀνεπανάληπτος²¹¹ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, διότι κατέστη ὄργανον ἀποκαλύψεως τῶν κεκρυμμένων βουλῶν τοῦ Θεοῦ.

«Ἄνευ τῆς υπάρξεως καὶ τῆς Παρθενίας Σου, Μαριὰμ, δὲν θὰ ἠνοίγετο ἡ Πύλη τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

208. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας γράφει *«καὶ ἐν ἀνθρωπότητι Θεός, καὶ ἐν μορφῇ δούλου Δεσπότης. Θεϊκῶς, καὶ ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς τῶν δυνάμεων Κύριος, καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις ἴδιον ἔχων τὸ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν. Ἄ μὲν γὰρ ἦν πρὸ σαρκὸς ἀναποβλήτως ἔχει Θεὸς γὰρ ἦν, καὶ Υἱὸς ἀληθινός, μονογενὴς τε καὶ φῶς, ζωὴ καὶ δύναμις»*. Βλ. «Ἐπιστ.» 55η, PG 77,301 CD.

209. AI - *absaltoudia*, σ. 78.

210. Ἡ Μαρία ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν πρότυπον πιστοῦ. Ἡ ζωὴ τῆς εἶναι μιὰ διαρκῆς πορεία πρὸς τὸν Θεόν. Μία πορεία πίστεως, ὑπακοῆς καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ θέλημά Του. Μιὰ πορεία ταπεινώσεως καὶ παραμερισμοῦ τοῦ «*Εγώ*», χάριν τοῦ θείου «*Σὺ*». Ὁ δρόμος τῆς εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἐβάδισεν ὁ Υἱὸς τῆς δρόμος ἀφανείας, πτωχείας καὶ βαθιτάτης συναισθήσεως τῆς ἀποστολῆς, τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ ἐπιτελέσῃ ὡς «*δοῦλη Κυρίου*», *Φαράντου Μ., Δογματικὰ καὶ ἠθικὰ 1*, Ἀθήναι 1983, σ. 262 ὡς καὶ AI - *anba Mittaos, Αἱ ἀρεταὶ τῆς Παρθένου Μαριὰμ*, Κάιρο 1989, σ. 29 καὶ Abd al - Massih Al Nakhily, *Ἡ Ἄγνη Παρθένος*, σ. 15.

211. «*Ἡ Μαρία εἶναι τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο καὶ ἡ γυνὴ ἐκεῖνη, ἡ ὁποία ἐγέννησε τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ὅστις εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ μοναδικότης καὶ τὸ ἀνεπανάληπτον τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ καθιστᾷ μοναδικὴν καὶ ἀνεπανάληπτον καὶ τὴν θέσιν τῆς Μαρίας εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως»*. Βλέπε Μ. Φαράντου, *Δογματικὰ καὶ ἠθικὰ 1*. Ἀθήναι 1983, σ. 260.

*Τί Σὲ ὀνομάσωμεν Παρθένε, Ἄγία τῶν πάντων*²¹²
*Μαρία*²¹³;

*Ἵποία γυνὴ εἰς τὴν γῆν κατέστη Μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἐκτὸς
Σου!*²¹⁴.

σημειώνει ὁ ὕμνωδός.

Ἡ ἰδιαιτερότης²¹⁵ τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἔγινε ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ Λόγου κατὰ σάρκα²¹⁶ καὶ ὅτι ἡ ἰδία ἦτο ἀξία νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὴν ἔργον, λόγῳ τοῦ ἐναρέτου βίου καὶ τῆς ἀγνότητός Της. Ἡ Παρθένος Μαρία κατέχει ὄλως ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ θείου Λόγου κυρίως καὶ πρωτίστως διὰ τὴν προσωπικὴν συμμετοχὴν τῆς εἰς αὐτό. Ἡ ζωὴ τῆς ἀποτελεῖ πλήρη κατάφασιν καὶ ἀποδοχὴν τοῦ θελήματος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τῆς. Ἀρχίζει διὰ τοῦ «*Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμα σου*»²¹⁷ καὶ καταλήγει κάτω ἀπὸ τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν Γολγοθᾶ, ἀπ' ὅπου παρακολουθεῖ καὶ συζητᾷ μετὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς τῶ δραμα τοῦ μαρτυρίου Του. Καθ' ὄλον τὸν ἐπίγειον βίον τῆς συμμετέχει προσωπικῶς καὶ ἐνεργῶς εἰς τὸ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τελειωθὲν ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

*«Γρηγορεῖτε πιστοὶ ἵνα προσκυνήσωμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν γεννηθέντα σωματικῶς ἐκ τῆς Ἄγνης Παρθένου»*²¹⁸.

*Ὁ ἀναλλοιώτος Λόγος τοῦ Θεοῦ γεννηθεὶς ἐκ Σοῦ, ἦτις εἶ ἄνευ ἐλαττώματος*²¹⁹.

*Ὁ Δίκαιος Θεός, ἐκ δικαίου Θεοῦ Πατρός, ὁ σαρκωθεὶς ὑπὸ Σοῦ ἀναλλοιώτως»*²²⁰.

Ἡ ἀγιότης τῆς Θεοτόκου ἐξαίρεται ὄλως ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, διότι αὕτη ὑπερεῖχεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερός ὕμνωδός λέγει²²¹:

212. Κατὰ τοὺς πατέρας ἡ Θεοτόκος εἶναι «*ἡ ἀγιωτέρα, καὶ ἱερῶν ἱερωτέρα, καὶ ὁσίων ὁσιωτέρα*». Ἰω. Δαμασκηνοῦ, «Λόγος δεῦτερος εἰς τὴν ἐνδοξον Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου» δ', PG 96,729 A.

213. Al - *absalmoudia*, σ. 78.

214. Al - *al han al - Kanasiah al - Kibtiah*, σ. 629.

215. Λουκᾶ 2,5 καὶ 19.

216. Georg Habib Bibawy, *Εἰσαγωγή ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ θεολογίᾳ*, Κάιρο 1982, σ. 148.

217. Λουκ. 1,3-8.

218. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 31.

219. Al - *absalmoudia*, σ. 71.

220. Al - *absalmoudia*, σ. 71-72.

221. Al - *anba Isidoros*, *Ἡ ἐγκυκλοπαίδεια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας*, τ. Α', σ. 13.

«Υψώθης ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐκεῖ ἔχεις τιμὴν περισσοτέραν ἀπὸ ὅτι εἰς τὴν γῆν, ὅτι κατέστης ἡ Μήτηρ τοῦ Δημιουργοῦ»²²².

Εὐλογημένη²²³ περισσότερον ἐξ ὄλων τῶν γυναικῶν καὶ εὐλογημένη ἡ κοιλία Σου ὅτι ἤνεγκας τῷ κόσμῳ τὸν Θεόν²²⁴.

Παμπληθεῖς εἶναι οἱ ὕμνοι ἡμῶν Κυρία Μαριάμ, τόσοι ὅσοι οἱ κόκκοι τῆς ἄμμου²²⁵.

Υψώθης ὑπεράνω τῶν ἀνθρώπων, Μητὲρ τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης Μαριάμ²²⁶.

Ἡ ἐκλογὴ τῆς Μαριάμ ὡς Μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ²²⁷ διατυπώνεται εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὡς ἐὰν ὁ Θεὸς ἀνέμενεν ἐπὶ πολλὰς γενεάς, διότι δὲν εὑρίσκει τὸ κατάλληλον πρόσωπον.

«Πολλαὶ γυναῖκες ἐτιμήθησαν, κερδήσασαι τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὐδεμία ὁμως ἔφθασεν τὴν τιμὴν τῆς Παναγίας²²⁸.

Εὐλογημένη Θεοτόκε, Ἁγία, Ἁγνή Μαριάμ Σὺ εἶ ἡ Πρώτη καὶ Τελευταία²²⁹.

Ὁ Πατὴρ ἐώρακε ἐξ οὐρανοῦ καὶ οὐδεμίαν ἄλλην εὐρεν νὰ ὁμοιάξῃ πρὸς Σὲ ἐν ἀγνότητι, καὶ εὐθὺς τότε ἀπέστειλε τὸν Υἱόν Του τὸν σαρκωθέντα ἐκ Σου²³⁰.

Οἱ ὕμνοδοὶ τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας συγκρίνουν τὴν Παναγίαν

222. *Al - al - han al - Kanasih al - Kibtiah*, σ. 631.

223. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς διδάσκει ὅτι εἶναι εὐλογο τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου, τὸ ὁποῖον ἐγέννησε τὸν Χριστό, νὰ ἀναστηθῇ καὶ νὰ συνδοξάζεται μετὰ τὸν Υἱό της. Γράφει χαρακτηριστικὰ «*Διὰ τοῦτο τὸ γεννήσαν εἰκότως σῶμα συνδοξάζεται τῷ γεννήματι δόξη θεοπρεπεῖ καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ προφητικὸν ῥημα, τῷ πρότερον ἀναστάντι τριημέρῳ Χριστῷ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος αὐτοῦ ... οὐκ ἦν δὲ χρεία καὶ ταύτην ἐπι πρὸς ὀλίγον, καθάπερ ὁ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεός, ἐνδιατρίβει τῇ γῆ' διὰ τοῦτο πρὸς τὸν ὑπερουράνιον εὐθὺς ἀνελήφθη χῶρον ἀπὸ τοῦ τάφου...*». Βλ. «Γρηγορίου Παλαμᾶ ἔργα», *Ε.Π.Ε.* τ. 10, σ. 448.

224. *Torouhat wa-Ibsahiat*, σ. 74.

225. *Αὐτόθι*, 106.

226. *Αὐτόθι*, 107.

227. Ἦδη ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ προλέγεται ἡ ἐκ Παρθένου γέννησις τοῦ Μεσίου. *Ἦσ.* 7, 17. *Ματθ.* 1,23. Βλέπε Ν. Μητσοπούλου, *Θέματα Ὁρθοδόξου Δογματικῆς Θεολογίας*, Ἀθήνα 21984, σ. 152.

228. *Al - alhan al - Kanasih al Kibtiah*, σ. 630.

229. *Al - Húlâgi al - Moukadass*, σ. 91.

230. *Dalal Sahir Kiahkik*, σ. 146.

μετὰ τῶν ἀγγελικῶν ταγματῶν λόγῳ τῆς μοναδικῆς θέσεως αὐτῆς εἰς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πληρώματος τῆς χάριτος, τὴν ὁποῖαν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. Παρέμεινεν ὁμως ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δημιουργήματος, μὴ δυναμένη νὰ σωθῆ ἀφ' ἑαυτῆς ἢ νὰ σώσῃ ἀφ' ἑαυτῆς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις προσβέυει ἀδιαλείπτως ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς καὶ Θεόν. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας τὸ πρόσωπον τῆς Θεοτόκου οὐδέποτε ἐγένετο ἀντικείμενον αὐτοτελοῦς λατρείας καὶ θεολογικῆς ἐνασχολήσεως, σύμφωνα καὶ μὲ τὸ δόγμα τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐμφανῶς δὲ τὴν τοποθετοῦν εἰς θέσιν ὑψηλοτέραν²³¹ ἐξ ἀπάντων τῶν εὐαρεστησάντων εἰς τὸν Θεόν. Οὕτω δεομένη ἢ Ἐκκλησία κατὰ τὴν λατρευτικὴν σύναξιν λέγει:

«Ἐτι μνησθῆναι καταξίωσον Κύριε καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων Σοι Ἀγίων Πατέρων, Πατριαρχῶν, Ἀποστόλων, Προφητῶν, Κηρύκων, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, Ὁμολογητῶν καὶ παντὸς Πνεύματος δικαίου ἐν πίστει Χριστοῦ τετελειωμένον²³².

Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας ὑπερενδόξου, ἀχράντου, ὑπὲρ ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας²³³.

Μεγίστη εἶναι ἡ ἀρετὴ τῆς Θεοτόκου, ἀνωτέρα πάντων τῶν Ἀγίων²³⁴.

Τὴν ὑπεροχὴν τῆς Παναγίας ἔναντι τῶν ἀγγέλων²³⁵ ἐντοπιζοῦν τὰ ἱερὰ κείμενα τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἐνῶ οἱ Ἄγγελοι ἦτο ἀδύνατον νὰ προσεγγίσουν τὸν Κύριον, ἢ Θεοτόκος διὰ τῆς σαρκώσεως τοῦ Λόγου ὄχι μόνον προσήγγισεν, ἀλλὰ ἐκήνησεν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, ἐβάστασεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς καὶ ἐξέθρεψεν Αὐτὸν γάλακτι.

«Ἐξέθρεψας Αὐτὸν γάλακτι²³⁶ καὶ ἐβάστασας ἐν ταῖς ἀγκάλαις Σου.

231. Ἡ Μαρία δὲν εἶναι θεά, ἀλλὰ Θεοτόκος· «μόνον μὴ ποιεῖτω τὴν παρθένον θεὰν» διότι δὲν «ἐπιτέτοκεν ἢ παρθένος ἐκ τῆς ἰδίας σαρκὸς τὴν τῆς θεότητος φύσιν» Κυριλλοῦ Ἀλεξανδρείας, «Κατὰ τῶν Νεστορίου Δυσφημιῶν», Βιβλ. II, κεφ. Θ' PG 76,57 AB καὶ Matta al - Maskin, Ἡ Παρθένος ἐν τῇ Θεολογίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, Κάιρο 1977, σ. 6.

232. Al - Hûlâgi al - Moukadas, (Qoudas Basilios) σ. 277.

233. Al - Hûlâgi al - Moukadas, (Qoudas Basilios) σ. 277-278.

234. Dalal Sahir Kiahkik, σ. 253.

235. Matta al - Maskin, ἐνθ. ἀνωτ., σ. 10.

236. Ὁ Χρυσόστομος Σταμούλης σημειώνει ὅτι «αὐτὸ τὸ γάλα τῆς Παρθένου», παρατηρεῖ ὁ Κύριλλος, ὁ προφήτης τὸ ὀνομάζει «βούτυρο». Αἰτία τῆς χρήσης αὐτοῦ

*Προσέλθετε ἵνα δοξάσωμεν τὴν Παρθένον Μαριάμ, ὅτι ὑψώθη ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν οὐρανίων Ταγμάτων*²³⁷.

Τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ φωτί, τὸν ἀπρόσιτον, τὸν φανερώσαντα τὰ θαύματά Του, Αὐτὸν ἐθήλασας»²³⁸.

Ὁ ἱερός ὕμνωδὸς ἐκφράζων τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν τιμὴν²³⁹ τῆς εὐεργετηθείσης ἀνθρωπότητος²⁴⁰, ἀναφωνεῖ:

*«Εὐφραίνομαι μετὰ τοῦ Ἀγγέλου Γαβριὴλ κράζων, Χαῖρε Παρθένε Μαριάμ θυγάτηρ τοῦ Ἰωακείμ*²⁴¹.

*Δοξάζομέν Σε ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, ὅτι ἐγέννησας τὸν Βασιλέα, ὅστις ἔσωσε τὸ γένος ἡμῶν ἐκ τοῦ διαβόλου*²⁴².

Δοξάζομέν Σε μετ' εὐφροσύνης, ψάλλοντες ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἀγγέλων, ὅτι ἐγέννησας τὸν Ἐμμανουήλ»²⁴³.

β. Ἡ Θεοτόκος ὡς ὄργανον²⁴⁴ τῆς σαρκώσεως²⁴⁵.

Ὡς ἀμοιβὴν τοῦ ἀγνοῦ βίου τῆς Θεοτόκου ἔρχεται ἡ ἐκλογή της

τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τὸν προφήτη, θεωρεῖται ἡ θέλησή του νὰ δηλώσῃ ὅτι τὸ «βούτυρο» δὲν προήλθε «ἐκ θηλότητος», «ἡδονῆς» καὶ «ἐκλύσεως», ἀλλὰ εἶναι «πεπηγός» καὶ «στέρεον» πράγμα ποῦ φανερώνει ὅτι δὲν ἔχει τὴν «πιρικίαν» τῆς ἀμαρτίας. Ἀντίθετα ἔχει τὴ «γλυκύτητα» τοῦ μελιού διατι ἡ Παρθένος δὲν συνέλαβε ὅπως ὅλες οἱ γυναῖκες, ἀλλὰ «ἐκ πνεύματος ἁγίου». Βλ. *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας* (15-17 Νοεμβρίου 1989), Θεσσαλονίκη 1991, σ. 458.

237. *Dalal Sahir Kiahkik*, σ. 103.

238. *Al - absalmoudia*, σ. 55.

239. *Filimon al - anba Bishoy*, *Ἡ Παρθένος τοῦ Ζαϊτοῦν*. Κάιρο 1988, σ. 139.

240. «Ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου δὲν εἶναι μόνον ἐκδήλωσις ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσις τῆς κυριότητος τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Θεὸς διὰ τῆς σαρκώσεως καὶ τῆς ἀποκαλύψεώς Του, κατέστησε τὸν ἄνθρωπον ἱκανὸν νὰ μὴ ἀπορρίπτη πλέον τὴν ἐξουσίαν Του, ἥτις τοῦ ἀπεκαλύφθη ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ δυνάμει ὑπ' Αὐτοῦ». Βλέπε *Georg Habib Bibawy*, *Διάλογος διὰ τὴν ἐνσάρκωσιν*, Κάιρο 1972, σ. 25.

241. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 89.

242. *Αὐτόθι*, σ. 101.

243. *Αὐτόθι*, σ. 102.

244. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος λέγει ὅτι ἡ Θεοτόκος «ἦν ψιλὸν ὄργανον τῆς ἀπορρήτου αἰτοῦ τοῦ Θεοῦ δυνάμεως». «Εἰς τὸ Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος» 1, Λόγος Β', *Ε.Π.Ε.*, τ. 35, σ. 470.

245. Βλέπε ἐν σχέσει τὸ πρὸς ἐξέτασιν θέμα, Ἀθανασίου Βουρλίῃ, «Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου κατὰ τοὺς ὕμνους τῆς πρὸ τῶν Χριστουγέννων Τεσσαρακοστῆς», Ἀθῆναι 1986, (ἀνάτυπον ἐκ τῆς *Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*), τ. ΚΖ', σσ. 50-56.

ὡς ὄργάνου μέσω τοῦ ὁποῖου ἐκπληροῦται τὸ προαιώνιον μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας²⁴⁶.

«Ὁ ἀληθῆς Θεὸς ἐλθὼν ἐσαρκώθη ἐκ τῆς Παρθένου.

Ἀληθῶς Αὕτη ἐγέννησε τὸν Λόγον»²⁴⁷.

Ἡ Κοπτική Ἐκκλησία μὲ πολυάριθμα Ἄσματα ὑμνεῖ καὶ δοξάζει τὴν Θεοτόκον μελωδικῶς, ψάλλουσα: *«Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος. Ἡ Πηγὴ τῆς Ζωῆς...»* Οἱ δὲ ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης γεραίρουν τὴν ἀρετὴν τῆς ὑπεραγίας Μητρὸς χρησιμοποιοῦντες ἀγιογραφικοὺς καὶ πατερικοὺς συμβολισμοὺς, διὰ τῶν ὁποίων παρουσιάζουν τὴν Παναγίαν ὡς μέσον²⁴⁸ καὶ σκεῦος τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου²⁴⁶. Ἡ γλῶσσα εἶναι δοξολογικὴ καὶ ἐκφράζει τὸ φρόνημα τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας.

*«Εἰς ποίαν σαρκικὴν γλῶσσαν δύναται τις νὰ ὀμιλήσῃ
διὰ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς Παναγίας, τῆς καταστά-
σης ἑδρας Ὑψηλῆς τοῦ Παντοκράτορος Ἰησοῦ Χριστοῦ»²⁵⁰,*

Χαῖρε πηγὴ ὕδατος ζωῆς.

Χαῖρε δοχεῖον χρυσόν.

Χαῖρε ἀγνὴ κιβωτός²⁵¹,

*Ὁ Κύριος ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ, ἀνέτειλε ἐκ
τῆς κοιλίας τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰωακείμ»²⁵².*

Οἱ αὐτοὶ τὴν χαρακτηρίζουν ὡς μεσίτριαν²⁵³, διότι ἐν αὐτῇ, κατώ-

246. Γαλ. 4,4-5. Al - anba Iwannis, *Ἡ Ἁγία Γραφή ἡμῶν καὶ ὁ Ἅγιος Χριστός*, Κάιρο 1980, σ. 145.

247. Dalal Sahir Kiahkik, σ. 32.

248. Ghobrial abd al Masih, *Ἡ ὀρθὴ γνώμη διὰ τὴν φύσιν καὶ θέλησιν τοῦ Χριστοῦ*, Κάιρο 1933, σ. 5.

249. «Πολὺ περισσότερον θὰ ἤρμοξε νὰ μᾶς ὠμιλοῦσε μέσω τοῦ Ἁγίου Σώματος τὸ ὁποῖον ἔλαβε ἐκ τῆς Μαρίας». Βλέπε Khalil Samir *Traite de Paul de Bus*, ἐνθ. ἀνωτ., σ. 193.

250. Dalal Sahir Kiahkik, σ. 127.

251. *Αὐτόθι*, σ. 36.

252. Torouhat wa Ibsaliat, σ. 7.

253. «Ἡ ἔννοια τῆς μεσότητας συναντᾶται καὶ στὴ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ταυτίζοντας τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἀλήθειαν μὲ τὴ μεσότητα δίνει νέον βάθος καὶ περιεχόμενο εἰς τὴν σχετικὴν φιλοσοφικὴν διδασκαλίαν. Ἡ Κυριλλεῖα Βασιλικὴ ἢ μέση ὁδὸς δὲν εἶναι ἡ σύνθεσις τῶν ἄκρων τῆς φιλοσοφίας. Ἀντίθετα τὰ ἄκρα θεωροῦνται ὡς 'παρατροπὴ' ἀπὸ τὴν 'τετριμμένη' ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς ὁδὸ καὶ καταλήγουν εἴτε σὲ 'ὑπερσεβασμὸ', εἴτε σὲ 'ὑποσεβασμὸ' τῆς ὀρθόδοξης πίστεως, στὴν προκειμένη περὶ τὴν Παρθένου Μαρίας», Δ. Τσάμη, *Ἡ ἔννοια τῆς μεσότητας στοὺς Καππαδόκες πατέρες, Πατερικὴ σκέψη*, Θεσσαλονίκη 1985, σσ. 365-375.

κησε καὶ ἐκνοφορήθη ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ²⁵⁴. Βεβαίως τὸ ἔργον τῆς μεσιτείας τῆς Μαρίας δὲν ἀντικαθιστᾷ καὶ δὲν ἐξασθενεῖ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ «εἷς καὶ μόνος μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων» (Α' Τιμ. 2,5). Ἡ μεσιτεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι φυσική, ὄντος αὐτοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ὁ αὐτὸς Θεάνθρωπος μεσιτεύει εἰς ἑαυτὸν ὡς ἄνθρωπος καὶ σώζει ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ μεσιτεία τῆς Μαρίας πρὸς τὸν Θεὸν χάριν τῶν ἀνθρώπων γίνεται χάριτι καὶ εὐδοκίᾳ. Διὰ τοῦ πληρώματος τῆς θείας χάριτος, ἡ ὁποία «ἐπεσκίασε» (Λουκ. 1,35) καὶ «ἔσωσε» (Λουκ. 1,47) τὴν Μαρίαν ἀπέκτησεν αὕτη τὴν παρρησίαν τῆς πρὸς τὸν Κύριον μεσιτείας²⁵⁵.

«Μεσίτευσον ὑπὲρ ἡμῶν, Κυρία, Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, Μαρία, Μήτηρ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, πρὸς ἀφαισιν τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν»²⁵⁶.

Δὲν ἔχομεν ἄλλο μέσον πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκτὸς τῆς προσευχῆς καὶ τῆς μεσιτείας Σου, Κυρία πάντων ἡμῶν Θεοτόκε»²⁵⁷.

Εἰς τὴν Ὑμνολογίαν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιοῦνται διάφοροι συμβολισμοὶ διὰ νὰ δηλωθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Θεοτόκος ὑπῆρξεν μέσον τῆς σαρκώσεως. Οἱ ὕμνογράφοι τὴν προσαγορεύουν «Πύλην», διότι δι' αὐτῆς διήλθεν ὁ ἐν τῷ κόσμῳ ἐνανθρωπήσας Θεὸς Λόγος²⁵⁸.

«Ἐγεννήθη ὁ Μεσσίας ἐκ τῆς ἐσφραγισμένης Πύλης, ἣτις εἶναι ἡ Ἁγία Παρθένος ἐκ τῆς Βηθλεέμ»²⁵⁹.

...Εἶπας διὰ τοῦ Πνεύματος, ὅτι ἐώρακας Πύλην ἐξ ἀνατολῶν, ἣν οὐδεὶς διήλθεν ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ»²⁶⁰.

Χαρακτηρίζεται ἐπίσης συμβολικῶς ὡς Ἱερουσαλήμ, Βασίλισσα καὶ Κυρία ἡμῶν, χρυσὸν θυμίαμα, καλὴ περιστερὰ καὶ ὑψηλὸς Πύργος²⁶¹.

«Αὕτη εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ Παρθένος Μαριάμ, ἡ

254. Bishoy Kamil, *Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν*, Κάιρο 1979, σ. 10.

255. Μ. Φαράντου, *Δογματικά καὶ ἠθικά 1*, Ἀθήναι, 1983, σ. 266.

256. *Al - absaltmoudia*, σ. 36.

257. *Al - Hülagi al - Moukadas*, σ. 206.

258. Bishoy Kamil, *μν. ε.*, σ. 7.

259. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 72.

260. *Αὐτόθι*, σ. 20.

261. Abd al - Massih al - Nikhily, *Ἡ Ἁγνή Παρθένος*, Κάιρο 1980, σσ. 13-14.

*Θυγάτηρ τοῦ Ἰωακείμ καὶ Μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ*²⁶².

*Ἐγεννήθη τὴν ἡμέραν ταύτην ἐκ τῆς Βασιλείσης καὶ Κυρίας μας Μαριάμ*²⁶³.

*Τὸ χρυσὸν θυμίαμα εἶναι ἡ Παρθένος καὶ ἡ εὐωδία τοῦ ὁ Σωτήρ, ὅστις γεννηθεὶς ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀμαρτίας*²⁶⁴.

*Χαῖρε Μαριάμ, καλὴ περιστερά, ὅτι ἐγέννησας τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ*²⁶⁵.

*Σὺ εἶ ὁ Ὑψηλὸς Πύργος, εἰς ὃν εὐρίσκεται ἡ Οὐσία, ὁ Ἐμμανουήλ, ὅστις ἐλθὼν κατώκησεν ἐν τῇ κοιλίᾳ Σου*²⁶⁶.

Ἐπὶ τούτοις παρομοιάζεται ὡς ἔμψυχος Κιβωτός, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Νομοδότης Λόγος ἐσκήνωσεν πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἀληθῶς ἡ Παναγία εἶναι ἡ ἔμψυχος Κιβωτός, ἡ τὸν ἀχώρητον Θεὸν Λόγον χωρήσασα καὶ Σάρκα ἔμψυχον εἰς Αὐτὸν δανείσασα. Ἐπίσης ὡς «ἄμπελος ἀκήρατος» ἡ βλαστήσασα τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς, ἡ «Θεὸν οὐράνιον ἀποκνήσασα» καὶ στάμνος ἡ χρυσή, ἡ περιέχουσα τὸ Οὐράνιον Μάννα:

*«Χαῖρε Μαριάμ Βασίλισσα, ἄμπελος ἀκήρατος, τὴν ὁποίαν δὲν ὄργωσε γεωργὸς καὶ ἐντὸς τῆς παρήχθη ὁ βότρος τῆς ζωῆς*²⁶⁷.

Δοχεῖον ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ, κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ, ῥάβδος ἡ βλαστήσασα».

Οἱ ὕμνωδοὶ τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας τονίζουν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν χαρακτηρισμῶν τὸν ἄρρητον τρόπον συνυπάρξεως ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παναγίας²⁶⁸ τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τὸν ἀνεπανάληπτον ρόλον αὐτῆς ὡς θείου ὄργανου μητρότητος διὰ τὸν ἐνανθρωπήσαντα Κύριον. Ἡ Πάναγνος Κόρη ἀποδεχθεῖσα αὐτὸν τὸν ρόλον, δίδει εἰς τὸν Ἀσώματον σῶμα καὶ φέρει ἐν τῷ κόσμῳ τὸν Ὑπερκόσμιον²⁶⁹.

«Ὁ αἰεὶ παρὼν, ἐπεδημήσας ἐπὶ τὴν παρθενικὴν ἦλθες

262. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 7.

263. *Αὐτόθι*, σ. 26.

264. *Al - al - han al - Kanasih al Kibtiah*, σ. 707.

265. *Αὐτόθι*, σ. 696.

266. *Αὐτόθι*, σ. 630.

267. *Αὐτόθι*, σ. 629.

268. *Filimon al - anba Bishoy*, *Διὰ ποίου τρόπου πρέπει νὰ βιώνωμεν τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν*, Κάιρο 1988, σ. 35.

269. *Ibn al - Sabba*, (14ος αἰών), *Ὁ πλοῦτος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐπισήμῃ*, μελέτη Markos Girgis, Κάιρο 1942, σ. 74.

νηδύν. Ὁ ἀχώρητος Θεός, ὃς οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσω τὸ εἶ-
ναι ἴσα Θεῶ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσας μορφὴν δούλου
λαβών²⁷⁰.

Ὁ Ἀσώματος ἔλαβε σῶμα καὶ ὁ Ἄναρχος ἔγινε Ἀρχή.
Χαῖρε ἐνδιαίτημα ἐν ᾧ ἠνώθη²⁷¹ μετὰ τῆς ἀνθρωπό-
τητος²⁷².

3. Ἡ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι σύλληψις τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ ἀειπάρθενον αὐτῆς²⁷³.

Τὰ θαυμάσια, ὑπερφυσικά καὶ μυστηριώδη γεγονότα περὶ τὴν Παναγίαν συντελοῦνται ἐν ἀγίῳ Πνεύματι. Ἡ Παναγία ἀποδεξαμένη τὸν ἀνατεθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μέσῳ τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ²⁷⁴ ῥό-
λον, ὑπακούει καὶ θεοπρεπῶς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι συλλαμβάνει ἐν τῇ
μήτρᾳ αὐτῆς τὸν Θεὸν Λόγον²⁷⁵.

270. *Al - Hūlāgi al Moukadas*, σ. 382.

271. Ἡ τεράστια εἰς βάθος καὶ πλάτος θεολογικὴ διεργασία, τὴν ὁποίαν εὐρίσκο-
μεν εἰς τοὺς «κατὰ Ἀρειανῶν» λόγους τοῦ Ἀθανασίου, μολοντοὶ δίδει κάποτε τὴν
ἐντύπωσιν θεωρητικῆς ἐνασχολήσεως, ἔχει προϋποθέσεις, χαρακτῆρα καὶ σκοπὸν σωτη-
ριολογικόν. Ὁ σωτηριολογικὸς δὲ καὶ ποιμαντικὸς χαρακτῆρ εἶναι ἀψευδὲς κριτήριον
τῆς γνησιότητος τῆς πατερικῆς θεολογικῆς ἐργασίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἐπιθυμεῖ ὀπωδη-
ποτε νὰ δεῖξει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐνοῦται μετὰ τοῦ Θεοῦ. Πῶς ὅμως θὰ πραγματοποιηθῇ
ἡ ἐνωσις αὐτῆ, ἂν ὁ Υἱὸς εἶναι κτίσμα; Ἐν κτίσμα δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐνώσῃ τὰ ἄλλα
κτίσματα μὲ τὸν Θεόν. Διὸ καὶ ὁ Υἱός, πού ἐνώνει Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, πρέπει νὰ
εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ, δηλαδὴ Θεὸς καὶ αὐτός. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπού-
λου, *Μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας: ἡ σκέπη τους - τὰ κείμενά τους*, Ἀθήνα 1986,
σ. 108.

272. *Al - al - han al - Kanasih al Kibtiah*, σ. 753.

273. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐμμένει ὅταν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἄρρητον
διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σύλληψιν τῆς Ἁγίας Παρθένου «Ἄλλ' ἐκ τοῦ πνεύματος
Ἁγίου τὸ θεῖον συνέστη σῶμα, πλαστουρογούμενον ἀφ᾽ ἡμέρας ἐν τῇ ἀγία παρθένῳ, καὶ
τῶν τῆς φύσεως νόμον ὀλίγα πεφροντικῶς». («Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προ-
σκνήσεως καὶ λατρείας» 15, *PG* 68, 1005).

274. Μὲ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ προσήλθε πρὸς τὴν Παρ-
θένον Μαρία λέγοντάς της «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» *Λουκ.* 1,28. Ὁ
χαιρετισμὸς τοῦ ἀρχαγγέλου ἀπετέλεσε τὴν κλήσιν τῆς Ἁγίας Παρθένου στὴν ὑπηρεσία
τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Βουλῆς. Ἐπισφραγίστηκε ἔτσι ἡ ἀπ' αἰῶνος ἐκλογή της, καὶ ἡ
προκηρυξὴ της ἀπὸ τὸ Θεὸ διὰ τῶν προφητῶν (*Ἠσαΐας* 1,4).

Σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ὁ Εὐαγγελισμὸς
τῆς παρθένου Μαρίας εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ κεντρικότερα σημεῖα τοῦ σχεδίου τῆς θείας
οἰκονομίας. Ἀποτελεῖ κώδικα πού ἐρμηνεύει τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητας μέσα στὸ
χρόνο καὶ δείχνει τὴν σχέσιν της μὲ τὸν Δημιουργὸν Θεόν. («Ὁμιλία» II, *PG* 77,
1033D).

275. Ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθέ-
νου» καὶ ἡ ὑπερφυσικὴ γέννησις Αὐτοῦ κατέστησε δυνατὸν, ἵνα ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὑμνογράφος τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Παναγίαν Παρθένον Μαρίαν ἀναφωνεῖ:

«Σὺ Παρθένε ἔφερες ἐν τῇ κοιλίᾳ Σου τὸν ἀόρατον Λόγον τοῦ Θεοῦ²⁷⁶ τὸν ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Σοῦ, τῆς Ἁγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου σαρκωθέντα»²⁷⁷.

Ἡ Παναγία συνέλαβεν ὑπερφυῶς καὶ ἐγέννησε θεοπρεπῶς. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τελεσιουργεῖ πάντα ὅσα ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν κατανοεῖ καὶ ἡ λογικὴ ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ²⁷⁸.

«Μέγα Μυστήριον, ὑπερβαῖνον τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Σωτήρος, ὃς ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον γέγονεν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου»²⁷⁹.

Ὁ Κύριος τῆς δόξης καὶ Θεὸς τῆς Βασιλείας ἐσαρκώθη ἐκ τῆς Ἀνάσσης Μαριάμ»²⁸⁰.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑπόκεινται εἰς τὰς συνέπειας τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, ἐπομένως καὶ ἡ Μαρία, πλὴν τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον» (Ρωμ. 5,12). Ἡ ἁμαρτία τῶν προπατόρων, ἡ μεταδιδόμενη διὰ τῆς φυσικῆς γεννήσεως, δὲν κληρονομεῖται ἀπὸ τὸν καθ' ὑπερφυσικὸν τρόπον γεννηθέντα Ἰησοῦν Χριστόν. Κατὰ τὴν κοπτικὴν διδασκαλίαν ἡ Παρθένος Μαρία ἀπηλλάγη

Χριστὸς ἀποτελῇ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὁ ὁποῖος ἐνεφανίσθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

276. *Al - absalmoudia*, σ. 74.

277. *Al - Hūlāgi al - Moukadas*, σ. 248.

278. *Minassah Yuhanna*, Ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, Κάιρο 1960, σ. 88.

279. α: Ὁ τίτλος οὗτος, ἀπαντῶν συχνάκις ἐν τῇ συνοπτικῇ διηγήσει, εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν τίτλος, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Χριστὸς ἐκφράζει τὴν μεσσιακὴν ιδιότητα καὶ τὸ ἔργον του. Εἰλημμένος ἐκ τῆς προφητείας τοῦ Δανιήλ, ἐξ ἧς παρελήφθη καὶ ἐν τῇ ἀποκαλυπτικῇ γραμματεῖα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὁ ἐν λόγῳ τίτλος τονίζει μᾶλλον τὴν ἀνθρώπινη πλευρὰν τοῦ Μεσσίου καὶ τοῦ ἔργου του, τὴν ταπεινώσιν καὶ τὸ σωτήριο πάθος του, ὡς προϋποθέσεις τῆς δυνάμεως καὶ τῆς μελλούσης δόξης αὐτοῦ, ἥτις θὰ ἀναλάμψῃ πλήρως ἐν τῇ ἐσχατολογικῇ - ἀποκαλυπτικῇ ἐλευσίᾳ αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ὡς κριτοῦ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Βλ. Ἀνδρέα Θεοδώρου, *Ἱστορία τῶν Δογμάτων*, τ. Α', Ἡ ἱστορία τοῦ δόγματος ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμένης Συνόδου, Μέρος Πρῶτον, Ἀθῆναι 1963, σ. 148.

β: *Al - al - han al - Kanasiyah al Kibtiah*, σ. 679.

280. *Dalal Sahir Kiahkik*, σ. 211.

τῆς προπατορικῆς καὶ πάσης προσωπικῆς ἀμαρτίας²⁸¹ ἀφ' ἧς στιγμῆς συνέλαβε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καθαρισθεῖσα διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ²⁸². Μόνον τὸ θεῖον πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ κέκτηται ἀπόλυτον ἀναμαρτησίαν, ἐνῶ ἡ Μαρία, ἀνήκουσα ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, κέκτηται σχετικὴν ἀναμαρτησίαν, σωθεῖσα καὶ λυτρωθεῖσα χάριτι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ Του.

Ὁ ὕμνωδὸς ὑπαινισσόμενος τὸ γεγονός τῆς καθάρσεως τῆς Παναγίας ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος ἅμα τῇ καθόδῳ ἐπ' αὐτῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, προκειμένου νὰ γεννηθῇ ἐξ αὐτῆς ὁ Σωτὴρ τοῦ Ἀδάμ, ψάλλει²⁸³.

*«Χαῖρε, ἡ γεννήσασα τὸν Υἱόν, τὸν Δημιουργόν, Χαῖρε
Μήτηρ τοῦ Σωτῆρος τοῦ Ἀδάμ, τῆς Εὐσας καὶ τῶν τέκνων
αὐτῶν, οὓς ἔσωσας ἐκ τῆς Κολάσεως.*

*Χαῖρε ἡ συλλαβοῦσα παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ἀπάντων.
Χαῖρε Ἁγία Ἀγίων, ἡ συλλαβοῦσα τὸν Ἀγιώτατον Λόγον
παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος²⁸⁴.*

*Οἱ Οὐρανοὶ δοξάζουσί Σε, τὴν πεπληρωμένην χαρᾶς,
νύμφη ἀνύμφευτε, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως δοξάζομεν τὴν γέννη-
σὶν Σου Χριστέ, ἀκατάληπτε. Θεοτόκε, Μήτηρ τοῦ ἐλέους
καὶ τοῦ Σωτῆρος, πρέσβευε ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν
ἡμῶν».*

Οἱ ἱεροὶ ὕμνογράφοι τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζουν τὸ γεγονός τῆς ἀειπαρθενίας²⁸⁵ τῆς Παναγίας ὡς πραγματικὸν καὶ μὴ

281. Κατὰ τὸν Ἅγιον Κύριλλον Ἀλεξανδρείας μόνον ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἀναμάρτητος «ἅγιος γὰρ ἐκ μήτρας ὁ θεὸς ἐκεῖνος νεῶς» («Περὶ ἐνανθρωπήσεως» 2, PG 75, 1372A). Καὶ ἡ Παρθένης Μαρία θεωρεῖται ἀπλὸς ἄνθρωπος «Ἰσμεν δὲ ἄνθρωπον οὖσαν καθ' ἡμᾶς τὴν μακαρίαν παρθένον» («Κατὰ Νεστορίου», PG 76, 57B).

282. «Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἁγίας Παρθένου Πνεῦμα ἅγιον ἐπήλθεν ἐπ' αὐτὴν κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ὃν εἶπεν ὁ ἄγγελος, καθαῖρον αὐτήν, καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεννητικὴν» (Ἰω. Δαμασκηνοῦ, «Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως», Βιβλ. III, κεφ. Β. PG 94, 985B).

283. Georg Habib Bibawy, *Εἰσαγωγή ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Θεολογίᾳ*, Κάιρο 1982, σ. 147.

284. *Dalal Sahir Kiahkik*, σ. 342.

285. «Τῆς ἀειπαρθένου». Ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἶναι ὁ πρῶτος, ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας ποῦ χρησιμοποιεῖ μὲ σαφήνειαν τὸν ὄρον «ἀειπάρθενος» περὶ τῆς Θεοτόκου, Σ. Παπαδοπούλου, *Μεγάλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἡ σκέψη τους - Τὰ κείμενά τους*, Ἀθήνα 1986, σ. 109.

ἀμφοισθητήσιμον²⁸⁶, ἔστω καὶ ἂν αὐτὴ ἡ ἀλήθεια δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν λογικὴν ἐξήγησιν, ὡς «ὑπερβαίνουσα» αὐτήν. Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι ἀνερμηνεύτον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Δι' αὐτό, κατὰ τὴν ἄποψιν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Θεὸς ἔδωσε σημεῖα, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ δεχθοῦν τὰ «καινά» ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὰ «παλαιά». Τοιαῦτα εἶναι ἡ σύλληψις τοῦ Ἰσαὰκ ἐκ τῆς Σάρρας (Γεν. 21,17) τοῦ Ἰακώβ ἐκ τῆς Ρεββέκας (Γεν. 25,21), (Λουκ. 1,7) τῆς Θεοτόκου ἐκ τῆς Ἄννης κ.ἄ. Αὐτὰ ἦσαν γεγονότα προπαρασκευαστικά, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν ἐκ τῆς Παρθένου γέννησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου²⁸⁷.

«Προσεύχου καὶ μεσίτευσον Ἁγία τῶν Ἁγίων, ὑπερδοξασμένη καὶ εὐλογημένη Θεοτόκε, ἀειπάρθενε Μαριάμ²⁸⁸. Μεγίστη ἡ τιμὴ πρὸς τὴν Παρθένον, ὅτι ὁ Ἐμμανουὴλ ἐλθὼν ἐσαρκώθη ἐξ αὐτῆς. Ὁ κατασκηνῶν ἐν τῷ φωτὶ κατώκησε ἐννέα μῆνας ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, ἥτις καὶ μετὰ τὸν τόκον παρέμεινε Παρθένος»²⁸⁹.

286. Ὅπως παρατηρεῖ ἐπ' αὐτοῦ ἐξ Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου ἐπόψεως ὁ καθ. Χρήστος Ἀνδρουτσός, τὸ ἀειπάρθενον τῆς Θεοτόκου δὲν περιέχεται μὲν ἐν τῇ Γραφῇ, μαρτυρεῖ ὁμως τοῦτο ἡ μακρὰ τῶν Πατέρων χορεία, ποιουμένων ἐκάστοτε λόγον περὶ τῆς Θεοτόκου ὡς «ἀείπαιδος ἢ ἀειπαρθένου». Καὶ ἡ μὲν παράθεσις τῶν Πατερικῶν μαρτυριῶν εἶναι περιττὴ τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, ὅτι τινὲς τῶν Πατέρων ἀντεπελθόντες κατὰ τῶν ἀντιδικομαριανῶν (ἀντίδικοι Μαρίας) καὶ ἄλλων αἰρετικῶν ἐξήρασαν τὸ ἀειπάρθενον, ὡς ὁ Ἱερώνυμος καὶ ὁ Ἐπιφάνιος. Μάτην δ' ἐνίστανται κατὰ τοῦ ἀειπαρθένου οἱ νεώτεροι Ὁρθολογισταὶ τοὺς «ἀδελφοὺς» τοῦ Κυρίου καὶ τὸ τοῦ Ματθ. 1,25, «οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον» προβαλλόμενοι. «Ἀδελφοὶ» τοῦ Ἰησοῦ δύνανται νὰ εἶναι οἱ στενοὶ συγγενεῖς τοῦ Ἰησοῦ ἐκ τοῦ Ἰωσήφ ἢ τῆς Θεοτόκου, ὡς λαμβάνεται πράγματι ἀλλαγῶς ἢ λέξις καὶ δὴ ἐν Γεν. 12,5, 13,8, 29,15 σημαίνουσα ἐξάδελφον ἢ ἀνεψιόν, καὶ ὡς ἐκδέχονται τὸ πρᾶγμα ἀρχαιότατοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς καὶ Πατέρες. Τὸ δὲ «ἕως οὗ» δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ ἀειπαρθένου, ὡς ἐκ τῆς κοινῆς αὐτοῦ χρήσεως σημαίνοντος τὸ ὠρισμένον σημεῖον, περὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ὁποίου ἐνδιαφέρεται ὁ λέγων, τὸ δὲ πέραν αὐτοῦ ἀφήνει ἀπροσδιόριστον, ὡς δεικνύουσι τὰ Ψαλμ. 122,2, Γεν. 8,77, Κορ. 15,25. Οὕτω δὲ καὶ πρωτότοκος καλεῖται ὁ πρῶτος γεννηθεὶς, ἀσχετῶς ἂν ἐπακολουθοῦσιν ἢ μὴ ἄλλα τέκνα. (Ἐξ. 34,19. ἐξ. Ἀριθ. 18,15). Ἐν γένει δὲ ἡ δόξα τῆς γαμηλίου συμβιώσεως τῆς παρθένου μετὰ τοῦ Ἰωσήφ εἶνε ἄτοπος, μὴ συμβιβαζομένη πρὸς τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν τῆς Θεοτόκου. «Πῶς γὰρ ἂν Θεὸν γεννήσασα καὶ ἐκ τῆς τῶν παρηκολουθηκότων πείρας τὸ θαῦμα γνωρίσασα, ἀνδρὸς συνάφειαν κατεδέξαστο; Ἀπαγε' οὐ σωφρονούντος λογισμοῦ τὰ τοιαῦτα νοεῖν μὴ ὅτι καὶ πράττειν». Βλ. Χρήστου Ἀνδρουτσόπου, *Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, Ἀθῆναι 1956, σσ. 172-173.

287. A1 - anba Isidoros, *Ἡ ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας*, τ. Α', σ. 10-25.

288. A1 - Hülâgi al - Moukadas, σ. 208.

289. Dalal - Sahir Kiahkik, σ. 127.

Παρουσιάζοντας τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πίστιν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι τῆς, ἐξαίρουν τὴν δι' ἁγίου Πνεύματος, ὑπὲρ φύσιν, ἄσπορον, ὑπὸ τῆς Θεοτόκου σύλληψιν καὶ γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ δηλοῦται σαφῶς ἡ παρθενία τῆς Θεοτόκου δι' ὅσων λέγονται περὶ τῆς ἐκ Πνεύματος ἁγίου συλλήψεως τοῦ Κυρίου: «*Εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν Ἄγγελον πῶς ἔσται μοι τοῦτο ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω*»²⁹⁰. Καὶ γράφει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας χαρακτηριστικὰ «*ὅτι τῆς πίστεως τὴν οὕτως ἀρχαιοτάτην, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διήκουσαν εἰς ἡμᾶς παραδόσιν, οὐ ταῖς ὑπερμέτροις ἀκριβείαις καταλύειν ἄξιον οὔτε μὴν ταῖς εἰς ἄκρον ἐρεύμαις ὑποφέρειν τὰ ὑπὲρ νοῦν, ἀλλ' οὐδὲ εἰς μέσον οἶαπερ τινὰς ὀριστάς, καὶ ῥιψοκινδύνων λέγοντας, ὡς τὸ δεῖνα μὲν ὀρθῶς τὸ δεῖνα δι' οὗ ἑτέρως ἔχειν. Ἐχρῆν δήπου, καὶ ἦν ἄμεινον ἀληθῶς, ἀπονεμειν μᾶλλον τῷ πανσόφῳ Θεῷ τῶν ἰδίων διασκέψεων τὴν ὁδόν, καὶ μὴ τοῖς εὖ ἔχειν παρ' αὐτῷ δεδοκιμασμένοις, ἀνοσίως ἐπιτιμᾶν*»²⁹¹.

«*Αὕτη ἡ Παρθένος συνέλαβε, ἀπειρογάμως τεκοῦσα τὸν Αἰώνιον Υἱόν, τὸν Ἐμμανουήλ*»²⁹².

Ὅθεν ὁ Δεσπότης τῆς κτίσεως, ὁ Θεὸς Λόγος, εἰσήγαγε ξένον τρόπον γεννήσεως, διὰ νὰ δεῖξη ὅτι καὶ ἄνθρωπος γενόμενος, οὐχὶ ὡς ἄνθρωπος γεννᾶται ἀλλ' ὡς Θεός²⁹³.

Οὕτω:

«*Χαίρονται πάντες σήμερον μετὰ τῶν Ἀγγέλων, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου*»²⁹⁴.

Ὁ νόμος τῆς φύσεως ἀπαιτεῖ τὴν ἀπώλειαν τῆς παρθενίας κατὰ τὴν σύλληψιν καὶ τὴν γέννησιν²⁹⁵. Εἰς τὴν Μαριὰμ ἡ Χάρις ἐκαινοτόμησεν, ἐπειδὴ συνέλαβεν, ἐκύησε καὶ ἔτεκε τὸν Θεὸν Λόγον, παραμείνασα Παρθένος καὶ διὰ τοῦτο εἶναι Παρθένος καὶ Θεοτόκος. Ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία εἰς τοῦτο εἶναι ὁμόφωνος, διδάσκουσα ὅτι «*ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀειπάρθενος καὶ ἀείπαις, παρθένος πρό, ἐν καὶ μετὰ τόκον ἀφθόρως καὶ ἀφράστως καὶ ἀνερμηνεύτως τὸν Χριστὸν γεννήσασα*»²⁹⁶.

290. Λουκ. 1,34-35. Ἐπίσης Ματθ. 1,18.

291. «Πρὸς Θεοδόσιον», PG 76, 1157D-1160A.

292. Torouhat wa Ibsaliat, σ. 86-87.

293. Jirasimos Masara, Ἡ ἱστορία ἐν τῷ σχίσμα, σ. 195.

294. Torouhat wa Ibsaliat, σ. 33.

295. Al - anba - Jwannis, Ἡ Ἁγία Γραφή ἡμῶν καὶ ὁ Ἅγιος Χριστός, Κάιρο 1980, σ. 153.

296. Ἰω. Καρμίρη, Σύνοψις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1957, σ. 50 καὶ Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκρι-

Τὴν θέσιν τῆς ταύτης ἢ ὀρθόδοξος Θεολογία τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας στηρίζει εἰς τὰς σαφεῖς μαρτυρίας τῆς Καινῆς Διαθήκης (Ματθ. 1, 18-25 καὶ Λουκ. 1, 26-38) καὶ εἰς τὰς πολυαριθμοὺς μαρτυρίας τῆς Ἱεράς Παραδόσεως²⁹⁷.

«Χαράς ἡμέρα ἐγένετο εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν, ὅτι ἡ Παρθένος ἔτεκε τὸν Θεόν, παραμεινάσης τῆς Παρθενίας Τῆς ἐσφραγισμένης. Οἱ δὲ Μάγοι ἐλθόντες προσεκύνησαν Αὐτὸν ἐν τῇ Βηθλεέμ»²⁹⁸.

Οὕτω σαφῶς ὁμιλοῦν οὗτοι διὰ τὸ ἀειπάρθενον τῆς Παναγίας. «Παρθένος γεγέννηκεν... καὶ Παρθένος διέμεινε»²⁹⁹.

«Ἐγέννησας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἀληθῶς ἄνευ σπέρματος ἀνδρός, παραμείνασα Παρθένος»³⁰⁰.

ὁμολογοῦν. Καὶ ἀλλαχοῦ:

«Χαῖρε ἡ δεξιάμενη ἐν τῇ κοιλίᾳ Σου τὸν Ἀχώρητον, παραμείνασα Παρθένος»³⁰¹.

Καὶ ἐπιλέγομεν μὲ σχετικὸν ὕμνον, ὡσαύτως διὰ τὸ ἀειπάρθενον τῆς Θεοτόκου³⁰².

«Εἶπεν ὁ Ἰεζεκιήλ· ἑώρακα Πύλην ἐσφραγισμένην διὰ παραδόξου σφραγίδος, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς διήλθεν εἰ μὴ ὁ Υἱὸς τῆς Ἀγιότητος, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις καὶ ἐξελθὼν ἐκ ταύτης παρέμεινε, ὡς ἦτο, ἡ Παρθενία Τῆς ἐσφραγισμένης»³⁰³.
(Συνεχίζεται)

βῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως», Βιβλ. Γ', κεφ. ΙΔ' PG 94, 1160AB: «Ὡσπερ δὲ συλληφθεὶς παρθένον τὴν συλλαβοῦσαν ἐτήρησεν, οὕτω καὶ τεχθεὶς, τὴν αὐτῆς παρθενίαν ἐφύλαξεν ἄτρωτον, μόνος διελθὼν δι' αὐτῆς, καὶ κεκλεισμένην τηρήσας αὐτήν... Μένει τοι οἱ νῦν καὶ μετὰ τόκον παρθένος ἢ ἀειπάρθενος, οὐδαμῶς ἀνδρὶ μέχρι θάνατον προσομιλήσασα».

297. Ἐξάλλου καὶ ὁ Μ. Φαράντος γράφει: «κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὸ *patus ex virgine* ἀνῆκει ἀναγκαιῶς εἰς τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας, ὡς συμπεριλαμβανόμενον εἰς τὰ ἀρχαῖα σύμβολα τῶν τοπικῶν ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τὸ Σύμβολον πίστεως, τοῦ ὁποίου οὐδεμία διδασκαλία καὶ ἔννοια δύναται νὰ ἀπορριφθῇ. Ἡ πρότασις περὶ τοῦ ἀειπαρθένου τῆς Θεοτόκου εἶναι πρότασις πίστεως, μὴ δυνάμενη νὰ κατανοηθῇ λογικῶς καὶ νὰ ἀποδειχθῇ. Λογικῶς καὶ ἀνθρωπίνως ἡ γέννησις ἐκ παρθένου εἶναι τί τὸ παράλογον καὶ τὸ ἀντικείμενον πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους. Εἰς τὴν ἰστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος συνέβησαν παρθενοσυλλήψεις, οὐδέποτε ὁμως καὶ παρθενογεννήσεις» (Δογματικὰ καὶ Ἠθικὰ Ι, Ἀθῆναι 1983, σ. 276).

298. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 95.

299. *Mixael Mina*, Ἡ ἐπιστήμη τῆς Θεολογίας. Τὸ τμήμα τῆς Δογματικῆς καὶ Λειτουργικῆς διαφορᾶς μεταξὺ Κοπτικῆς Ἐκκλησίας καὶ Προτεσταντικῆς, Ρωμαϊκῆς καὶ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, Κάιρο 1982, σ. 117.

300. *Al - absaltmoudia*, σ. 78.

301. *Αὐτόθι*, σ. 94.

302. *Tawadros Abd Mariani*, Τὰ ἀληθῆ ἐπιχειρήματα ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ, Κάιρο 1979, σ. 216.

303. *Torouhat wa Ibsaliat*, σ. 28.